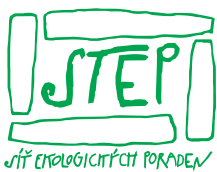

Zahraníční inspirace

Příklady dobré praxe v odpovědném zadávání zakázek

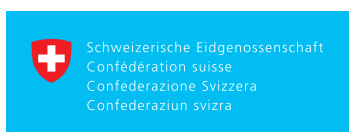

Vydala Síť ekologických poraden STEP, 2016

Autoři: Renata Placková, Lucie Bartoňová, Petr Ledvina

www.ekoporadna.cz

www.zeleneuradovani.cz

Podpořeno z Programu švýcarsko-české spolupráce.

Supported by a grant from Switzerland through the Swiss Contribution to the enlarged European Union.

Curych: Udržitelné nakupování pracovních oděvů	4
Cambridge: Úsporné a ekologické osvětlení podzemního parkoviště	5
Barcelona: Čistší ulice a více recyklace	6
Cognac: Ekologický a úsporný tisk	7
Lolland: Čtyři výherci v ekologickém uklízení	8
Dataport: Sociální koncepty pro zodpovědné IT služby	9
Toskánsko: Nákup tonerů se sníženým dopadem na životní prostředí	10
Barcelona: Nákup sociálně udržitelného oblečení	11
Estonsko: Úsporné počítače pro elektronickou veřejnou správu	12
Kodaň: Bio a sezónní jídlo ve veřejném stravování	13
Baskicko: Nábytek a bílá technika pro projekty veřejného bydlení	14
Turku: Energie pouze z OZE	15
Rotterdam: Energeticky úsporný provoz bazénů	16
Brémy: Nová environmentální a sociální kritéria do všech výběrových řízení	17
Stuttgart: Elektromobily pro stuttgartskou čistírnu odpadních vod	18

V publikaci najdete příklady zodpovědného zadávání veřejných zakázek z různých evropských zemí a organizací. Zaměřovali jsme se na výběrová řízení místních samospráv v takových oblastech, které se běžně objevují ve veřejných zakázkách u nás: nábytek, papír, úklidové služby, oblečení pro pracovníky a další. Najdete zde také popisy méně obvyklých typů výběrových řízení, která mohou přinést nečekané výsledky – například soutěžní dialog. Zadavatelé také často řeší, jak požadovat kritéria, pro která neexistují ekoznačky nebo obecně uznané standardy. Zajímavým způsobem si s požadavky na dodržování sociálních standardů poradili v Barceloně při nákupu oděvů šitých v zahraničí a v Německu při nákupu výpočetní techniky, která z velké části vzniká v zemích globálního Jihu. U každého příkladu najdete krátké shrnutí dopadů a náměty a na aplikaci v českých podmínkách.

Curych: Udržitelné nakupování pracovních oděvů

Zadavatel

Město Curych, Švýcarsko.

Curych zavádí ekologičtější a udržitelnější postupy při zadávání veřejných zakázek jako součást širší strategie městských částí udržitelného rozvoje. Curych je také zakládajícím členem a aktivním účastníkem Procura+ kampaně, která podporuje veřejné orgány v zavádění udržitelných veřejných nákupů (Sustainable Public Procurement, SPP).

Výroba a zpracování konvenční bavlny má vážný dopad na půdu, plodnost, ochranu vody, biologickou rozmanitost a emise skleníkových plynů. Úspěšný pilotní projekt v roce 2009 vedl k rozhodnutí nakupovat pro příslušníky curyšské policie košile ze 100% organické bavlny.

Průběh řízení

Město Curych nakupuje širokou škálu textilií pro potřeby policejního oddělení a dalších komunálních služeb. Celková spotřeba bavlny, s výjimkou nemocnic, se odhaduje na 12 tun (60 tisíc kusů oblečení) za rok.

V pilotním ověření bylo zakoupeno 525 košil ze 100% organické bavlny pro kontrolu kvality provedení a použitelnosti produktů. Po pilotním ověření město zadalo poptávku na roční nákup 4 tisíc kusů košil s novými požadavky na materiál a obsah chemických látek.

Technická specifikace

Poptávka zahrnovala košile s dlouhými a krátkými rukávy ze 100% organické bavlny s nežehlicí úpravou. Tkanina musí být v souladu se standardem Eco-Tex Standard 100 třídou II nebo ekvivalentní, který garantuje nízké hodnoty potenciálně škodlivých látek při výrobě i používání textilu. Standard také stanovuje požadavky na používání biologicky aktivní látek a zpomalovačů hoření a minimální úroveň ustalovačů barev.

Posuzování

Uchazeči museli prokázat původ bavlny a obsah chemických látek v textilu. Vzhledem k přesné specifikaci požadavků, které byly splnitelné (viz pilotní ověření), byla hlavním kritériem cena.

Kontrola a prokazování

Uchazeči mohli splnění požadavků prokázat držním certifikátu nebo doložením technické specifikace a dokumentace.

Závěry

Náklady na vyrobení jedné košile byly pouze přibližně o 10 % vyšší, zároveň měly nové košile větší trvanlivost. Úspěšný model curyšské policie využívají pečovatelské domy a nakupují pracovní oděvy podle stejných

parametrů. Očekává se, že tento příklad by v budoucnu mohl inspirovat k vypsání výběrového řízení i další komunální služby. Zvýšení objemu dodávek by mohlo vést ke snížení ceny košil z biobavlny.

Aplikace v ČR

Výše popsaný případ popisuje poptávání zboží – uniform, které různé správy či celky žádají i v ČR. Přesto podobně ekologicky zaměřená zakázka nebyla pravděpodobně doposud uskutečněna. V našich podmínkách by bylo možné postupovat výše popsaným způsobem: nejprve nakoupit vzorky a vyzkoušet, pak případně realizovat menší zakázku a v návaznosti na ni velkou. V ČR působí více subjektů, které se věnují sociálním veřejným zakázkám (NaZemi, Nová ekonomika, Ekumenická akademie), do kterých je možné zahrnout i textil a oděvy. Požadavky na uniformy by se daly rozšířit o sociální kritéria, např. povinné zaměstnávání částí osob se zdravotním nebo jiným handicapem, nebo jinak sociálně ohrožených a vyloučených osob (dlouhodobě nezaměstnaných), dodržování standardů Mezinárodní organizace práce apod.

Cambridge: Úsporné a ekologické osvětlení podzemního parkoviště

Zadavatel

Město Cambridge, Velká Británie.

Město Cambridge provozuje několik rozsáhlých parkovišť. Jedno z nich, Grand Arcade park, je umístěné v podzemí, kde je nutné celoročně svítit 24 hodin denně. Osvětlení zajišťovalo více než 200 halogenových svítidel, každé s příkonem 150 W. Město si najalo odborného energetického poradce, který navrhl změnu uspořádání svítidel a jejich výměnu za velmi úsporné LED osvětlení.

Průběh řízení

Samotné výběrové řízení s cílem vybrat vhodné osvětlení s LED svítidly mělo několik etap. Nejdříve si město zadalo průzkum již uskutečněných projektů na LED veřejné osvětlení. V další fázi byla sestavena pracovní skupina, která shromažďovala podklady a sepisovala požadavky – technická kritéria, bezpečnost, rozmístění ad. Poté město uveřejnilo výzvu pro dodavatele – mohli se přihlásit o bližší informace k zamýšlené zakázce a na dni otevřených dveří si prohlédnout místo, kde budou žárovky instalovány a klást dotazy. Všechny odpovědi pak obdrželo třináct firem, které projevily o tendr zájem. Teprve potom bylo vyhlášeno otevřené zadávací řízení. Toho se účastnilo osm uchazečů.

Technická specifikace

Výměna osvětlení tak, aby splňovalo požadavky na provoz a dostatečné osvětlení. Návrh koncepce byl již na samotných dodavatelích.

Posuzování

Hodnocení bylo rozděleno na cenu (60 %) a kvalitu (40 %). Kvalitativní hodnocení zahrnovalo: samotná světla, instalace, podpůrný personál a způsob plnění. Součástí byla i další kritéria: možnosti recyklace a dalšího užívání, spotřeba a úspory energie (ve srovnání s původním osvětlením), trvanlivost a záruční lhůta.

Kontrola a prokazování

Technická dokumentace výrobků a návrh řešení osvětlení tak, aby vyhovovalo technickým požadavkům.

Závěry

Především se osvědčilo najmout do pracovní skupiny odborníka na osvětlení – ten jediný tématu rozuměl do hloubky a mohl erudovaně navrhnout změny a posoudit po této stránce návrhy firem. Osvědčilo se též otevřené řízení, neboť vyžaduje kratší lhůty na vyřízení. Důležité byly také konzultace s užším výběrem uchazečů, což umožnilo navrhnout optimální řešení a zároveň zachovat přísné kvalitativní a environmentální požadavky i nízkou cenu. Jako nevýhoda se v hodnocení ukázal velký důraz na cenu – uchazeči obvykle

nabídnou nízkou cenu a je potřeba nabídky rozlišovat více podle kvality.

Vítězná nabídka měla cenu výrazně nižší, než byl původní rozpočet. Rozdíl pokryl zvýšené náklady na přípravu (energetický poradce, průzkum trhu, dialogy s uchazeči). Další finanční úspory jsou očekávány díky nižší spotřebě energie.

Aplikace v ČR

Na zakázce je zajímavá zejména procesní stránka, tedy způsob jednání s uchazeči. Zadavatel si nejdříve určí, že chce dosáhnout změny a stanoví rámec za pomoci externího odborníka na dané téma. Pak rozešle specifikaci zadání a uspořádá konzultace a den otevřených dveří pro zájemce, zodpovězené dotazy rozesílá všem uchazečům o zakázku. Uchazeči tedy mají mnoho informací a podkladů, aby mohli navrhnout funkční a promyšlené řešení, nenavrhují od stolu. Tento postup u nás není dosud zrovna běžný, ale pro projekty s trvalou hodnotou nebo dlouhou dobou obměny (stavební práce, dlouhodobé vybavení, ale také zahradnické práce a úpravy) je velmi vhodný.

Barcelona: Čistší ulice a více recyklace

Zadavatel

Rada města Barcelony, Španělsko

Město usiluje o minimalizaci emisí a efektivní využití zdrojů. Jako klíčové oblasti identifikovalo hromadnou dopravu a nakládání s odpady včetně čištění ulic.

Průběh řízení

Nové výběrové řízení na úklid ulic města zavedlo několik požadavků na zvýšení kvality a udržitelnosti služby. Jednalo se o častější sběr odpadků, vozidla šetrná k životnímu prostředí, separovaný sběr biologicky rozložitelného odpadu a recyklační kontejnery, které by byly přístupné všem obyvatelům města. Zakázka Zakázku Rada města rozdělila do čtyř částí, aby se výběrového řízení mohly účastnit i malé a střední podniky. Každá část odpovídala zeměpisné oblasti města a jako formu zvolilo město otevřené zadávací řízení. Nabídky předložilo celkem pět společností a každá část zakázky byla udělena jinému dodavateli.

Technická specifikace

Zakázka měla roční rozpočet přibližně ve výši 250 milionů eur.

Servisní vozidla

Servisní vozidla musela splňovat požadavky emisní normy EURO 5 nebo ekvivalentní, u specializovaných vozidel byla vyžadována nejvyšší norma dostupná pro danou třídu. Přednost měla vozidla na palivo z obnovitelných zdrojů (bioetanol, bionafta, bioplyn), elektrická vozidla nebo vozidla s hybridním pohonem. Vozidla musela splňovat Směrnice 2000/14 /ES o emisích hluku.

Spotřeba a zdroje vody a energie

Voda použitá pro všechny účely čištění musela pocházet z alternativních zdrojů, nesmělo se jednat o pitnou vodu. Některé požadavky se týkaly i optimalizace jejího využití pro čištění ulic i vozidel. Během zakázky musel dodavatel snížit spotřebu energie (zejména pro vytápění a osvětlení) a používat obnovitelnou energii.

Další nákupy

Všechny ostatní materiály související s provedením smlouvy (např. uniformy, papír a dřevo), musely splňovat tzv. „zelená kritéria“ Rady města Barcelony.

Posuzování

Z celkových sta hodnotících bodů se 15 týkalo udržitelnosti. Pět bodů bylo možné získat za nízkoemisní vozidla.

Kontrola a prokazování

Plnění požadavků dokládali uchazeči předložením technické specifikace a plánem úklidu.

Závěry

Podle smlouvy se frekvence čištění ulic ve všech oblastech zvýšila z pěti čištění týdně na šest. V každé oblasti byly také specializované týmy, které byly schopny reagovat na nehody nebo zvláštní události, které vyžadovaly intenzivnější čištění. To vedlo ke zdatnému zlepšení čistoty ulic v Barceloně. V ulicích jsou na snadno dostupných místech nádoby na třídění odpadu, kterých přibýlo o třetinu, a bioodpad mohou obyvatelé Barcelony třídít ve všech částech města. Oproti tomu klesl počet popelnic na směsný odpad. Hluk a emise z vozidel používaných k čištění výrazně poklesly a 35 % těchto vozidel pohání bionafta, 35 % plyn a 30 % tvoří elektrická nebo hybridní vozidla. Více než 90 % vody používané v provozu pochází z podzemních zdrojů.

Aplikace v ČR

Výše popsany případ popisuje poptávání celkem běžné služby, kterou v ČR realizuje řada obcí (pokud nemají vlastní obecní firmu jako např. „technické služby“, která to má v popisu práce). Přesto podobně ekologicky zaměřená zakázka nebyla doposud realizovaná. Ve stanovené podobě by pravděpodobně byla uskutečnitelná i v ČR, včetně rozdělení na menší části, aby se rovněž mohly zapojit střední a malé podniky.

Většinu kritérií z technické specifikace lze použít i v našem prostředí, tedy specifikaci servisních vozidel, spotřebu vody, recyklaci odpadů i spotřebu energie. Jediné omezení by bylo v tzv. „dalších vstupech“, kde se uplatňují další environmentální kritéria. Města v ČR ještě nemají zavedena tzv. „zelená kritéria“, např. pro uniformy či dřevo, což znamená, že by bylo v zakázce nutné každé kritérium zvlášť konkrétně specifikovat. Požadavky by se mohly rozšířit i na sociální kritéria, např. povinné zaměstnávání části osob se zdravotním nebo jiným handicapem, nebo jinak sociálně ohrožených a vyloučených osob (dlouhodobě nezaměstnaných).

Zadavatel

Město Cognac, Francie.

Environmentální a sociální kritéria ve veřejných zakázkách vyžadují různé dobrovolné dohody platné v tomto regionu, mimo jiné program Místní agenda 21. Při průzkumu zadávání tisku vyšlo najevo, že různé úřady tisknou materiály nekoordinovaně a neefektivně a neaplikují žádná environmentální nebo sociální kritéria při zadávání. Z tohoto důvodu nejprve proběhla dvouletá pečlivá evidence tisků (letáků, vstupenek, plakátů ad.), aby bylo možné určit rozsah a strukturu nové souhrnné zakázky.

Průběh řízení

Ve výběrovém řízení byl hledán jeden dodavatel schopný splnit všechny požadavky v rámcové smlouvě, tedy jak dodávky tištěných materiálů, tak i prázdných papírů a obálek pro potřeby úřadu. Řízení se účastnilo osm uchazečů, z nichž pět splnilo požadované podmínky. S vítězem město uzavřelo tříletou rámcovou smlouvu. uzavřelo město tříletou rámcovou smlouvu.

Technická specifikace

Pro běžné tisky, kancelářský papír, obálky apod. byl upřednostněn recyklovaný papír, za ten dostal uchazeč plný počet bodů. Pro náročnější tisky byl vyžadován vysoce kvalitní a trvanlivý papír, který nemusel být nutně recyklovaný, ale uchazeč musel prokázat jeho původ z šetrně obhospodařovaných lesů.

U inkoustů museli uchazeči dodat seznam inkoustů a látek, které obsahují – seznam musel pokrýt všechny varianty tisku, které může v rámcových dodávkách úřad požadovat. Inkousty musely být na vodní bázi, netoxické, šetrné k životnímu prostředí a neškodné pro zdraví lidí.

Posuzování

Váha kritérií byla stanovena takto: z 50 % cena a z 50 % kvalita. U kvality pak 30 procentních bodů tvořila rychlost a operativnost dodávek a 20 procentních bodů udržitelnost, tedy recyklovaný papír, původ dřeva z šetrně obhospodařovaných lesů, šetrnost a nezávadnost inkoustů.

Kontrola a prokazování

Recyklovaný papír

Ideálně 100% recyklovaný, dodavatel musí prokázat původ suroviny (fakt, že jde o recyklát).

Nerecyklovaný papír a papír ze smíšených zdrojů

Uchazeči musí prokázat původ použitých surovin. Pokud má surovina a dodavatel některý z těchto certifikátů: FSC (Forest Stewardship Council), PEFC

(Programme for the Endorsement of Forest Certification), Keurhout, CSA SFM (Canadian Standards Association Group Sustainable Forest Management System) nebo SFI (Sustainable Forestry Initiative), byl tento bod splněný. Pokud však ne, musel uchazeč jiným důvěryhodným a průkazným způsobem doložit původ suroviny a dokázat, že pochází z šetrně obhospodařovaných lesů a není z nelegální těžby.

Použité inkousty

U všech inkoustů musel uchazeč prokázat nezávadnost. To mohl doložit buď držením nějaké ekoznačky nebo certifikátu, nebo doložením bezpečnostního listu všech používaných inkoustů. Nebezpečnost a přijatelnost byla posuzována podle nařízení Evropské komise č. 1272/2008 (o klasifikaci, označování a balení látek a směsí) a nesměly být použity substance, které vylučuje seznam Printing Ink Manufacturer Voluntary Initiative.

Závěry

Spojení tiskových služeb a dodávek do jedné rámcové smlouvy zásadně snížilo spotřebu papírů a tisků (optimalizace) a zároveň si už jednotlivá oddělení nemusí vyhledávat a porovnávat nabídky pro svoje menší objemy tisku nebo nákup papíru – zadávají si to centrálně. Uchazečů ve výběrovém řízení bylo dost a byli schopni splnit požadavky, aniž by se to negativně projevilo na kvalitě služeb nebo papíru. Ve výsledku se cena za externě zadávané tisky snížila o 50 % právě díky centralizaci.

Díky sdruženým dodávkám se snížil počet cest dodavatelů na úřad (snížení množství emisí z dopravy). Nové požadavky formují trh a rozšiřují nabídku udržitelných produktů: výrobci vědí, oč je zájem a mají jistotu značného prodeje ve velkých zakázkách. Drobní spotřebitelé se zase mohou inspirovat zodpovědným přístupem samosprávy.

Aplikace v ČR

Centralizované a dlouhodobé kontrakty s uplatněním environmentálních kritérií usnadňují dodavatelům reagovat na specifické požadavky a menší odběratelé (zde jednotlivé kanceláře úřadu) dostanou pouze prověřené výrobky a nemusí kvalitu řešit individuálně. V ČR je trh s ekoprodukty dosud poměrně omezený; větší a dlouhodobé zakázky s podobnými požadavky by rozhodně pomohly k rozšíření a stabilizaci nabídky. Praxe rovněž ukazuje, že plnění podobných velkých zakázek také umožňuje dodavatelům nabídnout tyto výrobky i menším odběratelům nebo do maloobchodní sítě. Tím veřejné ekozakázky plní rovněž roli osvěty a třibení tržní nabídky.

Lolland: Čtyři výherci v ekologickém uklízení

Zadavatel

Město Lolland, Dánsko

Místní samospráva hledala ekologicky šetrný systém uklízení. Tato oblast je obvykle velmi konzervativní a jen obtížně se zde prosazují nové postupy a inovace.

Průběh řízení

Bylo uspořádáno několik předběžných jednání s potenciálními dodavateli a v pilotním ověření úřad vyzkoušel nový úklidový prostředek: mikrovláknové utěrky. Tyto utěrky mají velkou výhodu: lze je používat zcela suché (pak antistaticky lapají prach a nečistoty) nebo jen velmi mírně navlhčené, kdy pomocí kapilárního efektu stírají i mastnotu. Díky tomu odpadá manipulace s kbelíky vody a také není potřeba používat detergenty či jiné chemikálie. Řízení vyhrála firma Viima, která dodává mikrovláknové utěrky a mopy, zajišťuje jejich výměnu a praní.

Technická specifikace

Samospráva po předchozích jednáních a zkouškách definovala požadavky na ekologický úklid: minimum chemických prostředků, maximální ochrana zdraví zaměstnanců, maximální úspora zdrojů a energií, nejnižší cena.

Kontrola a prokazování

Mikrovláknové utěrky nemají ekoznačku, jde z principu o ekologický úklidový prostředek, protože vyžaduje jen minimální množství vody a prakticky žádné chemikálie. Firma doložila jejich značnou účinnost při odstraňování bakterií (ze 2 miliard jich po použití utěrek zůstalo méně než pouhých deset), a to bez desinfekčních prostředků. To bylo doloženo atestem z laboratoře. Faktickou účinnost a snadnost použití si samospráva mohla ověřit při předchozích pilotních použitích ve vybraných budovách.

Závěry

Spotřeba chemických úklidových prostředků se snížila o 30–50 %, spotřeba vody o 1 425 m³ ročně a ušetřilo se také 85 tisíc kWh elektrické energie, protože samospráva už nepere a nesuší mopy, hadry a další pomůcky, tyto aktivity zajišťuje firma. Zároveň se výrazně zvýšila efektivita práce zaměstnanců, protože odpadla manipulace s kbelíky vody a úklidovými prostředky. Také poklesla nemocnost mezi úklidovým personálem – jednak díky nižší expozici chemikáliemi, a také díky absenci manipulace s těžkou vodou.

Součinnost soukromé firmy a veřejné správy může být značným přínosem pro životní prostředí a zásadně podpořit ekologické nakupování a rozšířit povědomí o málo známých ekologických postupech. Velký kontrakt stabilizoval firmu, která může svoje služby

nabízet dál a potenciální zájemci mohou získat dobré reference z Lollandu. Obojí přispívá k šíření tohoto úklidového konceptu a zásadně snižuje množství úklidových chemikálií, zlepšuje životní podmínky zaměstnanců, prospívá životnímu prostředí a šetří peníze. Řízení tak má vlastně čtyři výherce: firmu Viima, samosprávu Lollandu, životní prostředí a zaměstnance. Nicméně i při dobrých referencích na určitou firmu se vyplatí vypisovat výběrová řízení: motivují dodavatele, aby hledali ještě lepší a levnější řešení.

Aplikace v ČR

Spolupráce mezi soukromým a veřejným sektorem může být velmi přínosná, pokud se přesně definují pravidla a požadavky – a zejména pokud je vytyčený pozitivní cíl, zde šlo o požadavek na snížení chemikálií při úklidu. Privátní firmy pak hledaly nejlepší naplnění tohoto požadavku, a to lépe a levněji, než by to dělal úřad bez potřebných znalostí a přehledu v tématu. Velký odběratel environmentálně příznivých služeb může stabilizovat novou nabídku na trhu a ta se díky tomu dostane i k jiným odběratelům. Tento druh partnerství může najít uplatnění i v našich podmínkách.

Zadavatel

Dataport, Německo

Jde o veřejnoprávní instituci poskytující IT služby místním veřejným správám vlastní ji pět spolkových zemí a komunální IT asociace.

Průběh řízení

V IT oblasti neexistuje uznávaná a důvěryhodná certifikace týkající se sociální zodpovědnosti produkce, naopak, tato oblast výroby je velice netransparentní a problematická. Z toho důvodu zvolil Dataport originální metodu: po uchazečích vyžadoval vypracování tzv. Sociálního konceptu, dokumentu, který popisuje, jakým způsobem firma zajišťuje, vyžaduje a kontroluje plnění standardů Mezinárodní organizace práce ILO (přehled těchto standardů byl součástí zadávací dokumentace) při výrobě počítačů, ale také v celém dodavatelském řetězci, včetně těžby surovin. Koncept byl pak bodován posuzovateli nabídek podle toho, jak kvalitně a prokazatelně tyto standardy firma plní, kolik z nich dodržuje, jakým způsobem to kontroluje a jak to bude dokládat zadavateli zakázky. Nebylo stanoveno minimální povinné plnění standardů, uchazeči mohli plnit jen některé z nich.

Technická specifikace

rámcová smlouva na 4 roky (2014–2018)
předpokládaný obsah (za 4 roky): dodávka zhruba 60 tisíc osobních počítačů a zhruba 12,5 tisíc notebooků, k tomu IT servis nových i stávajících zařízení na úřadech za cca 70 milionů eur.

Do kvalitativních kritérií byl začleněn požadavek na vypracování sociálního konceptu dodavatele. Rozsah, strukturu a způsoby ověření částečně určil zadavatel, částečně ho měli navrhnout sami uchazeči. Jeho hodnocení spočívalo zejména v plnění standardů Mezinárodní organizace práce (ILO – International Labour Organisation), a to jak ve výrobě vlastních počítačů, tak v celém dodavatelském řetězci včetně získávání primárních surovin. Kvalitativní kritéria se týkala také technické kvality a záruk, poskytnutých služeb a inovativnosti řešení.

Výběrové řízení proběhlo jako vyjednávací řízení, kdy zadavatel s uchazeči komunikoval, upřesňoval zadání a motivoval je k co nejlepšímu plnění nových požadavků. To se velmi osvědčilo právě v IT oblasti, kde je kvalita a cena poskytovaných služeb velice vyrovnaná a plnění nově požadovaných sociálních kritérií mělo značný vliv na výsledek celého řízení.

Posuzování

Cena a kvalita. Hodnocení sociálního konceptu tvořilo 10 % váhy kvalitativních kritérií. Samotný koncept byl pak hodnocen po stránce přijatelnosti, reálnosti (50 %),

způsobů ověření a doložení (40 %) a množství pokrytých standardů ILO (10 %). Srovnání nabídek bylo provedeno tak, že cena byla vydělena počtem bodů udělených za kvalitativní parametry a nejnižší číslo vyhrálo.

Kontrola a prokazování

Nové požadavky přiměly firmy pečlivě prověřit vlastní dodavatelské řetězce až na úroveň surovin a požadovat plnění co nejvyššího množství sociálních požadavků, promyslet a popsat způsoby kontroly, ověřování a dokládání. To supluje neexistující certifikaci a standardizované ověřovací postupy v této oblasti. Hodnocení prováděla komise z pohledu plnění požadavků a kvality předložených standardů, a to včetně kritéria na splnitelnost či realizovatelnost pracovních postupů.

Závěry

Žádný z uchazečů o zakázku neodstoupil kvůli požadavkům na plnění sociálních standardů. Naopak, soutěžící firmy to spíše ocenily jako možnost odlišit svoji nabídku jiným způsobem, než je pouze co nejnižší nabídková cena. Nově zavedené plnění standardů ILO v dodavatelských řetězcích zlepšilo pracovní podmínky velkého počtu lidí. Nové požadavky a vyjednávání kolem nich zásadně zvýšily povědomí o této problematice mezi uchazeči o tuto zakázku. Zadavatel bude nové požadavky promítat i do dalších zakázek, například při nákupu kancelářského nábytku. Do dalších řízení už budou patrně zahrnuta nějaká minimální kritéria, aby nemohla nastat situace, kdy ani jeden z uchazečů nebude plnit žádné sociální standardy.

Aplikace v ČR

Situace v oblasti výpočetní techniky je v ČR obdobná jako v Německu – neexistuje transparentní certifikace zohledňující sociální standardy, dodavatelé soutěží zejména přes nejnižší cenu (technické parametry jsou zpravidla poměrně pevně dané), což se projevuje zhoršováním pracovních podmínek pro dělníky ve všech částech výrobního procesu, protože se tlačí pouze na nejnižší cenu. Sdružením objednávek pro více institucí a na několik let do jedné jediné výrazně motivuje dodavatele, aby se o ni ucházeli i při nezvyklých požadavcích. Vyjednávací řízení pak dává prostor k dialogu s uchazeči a umožní hledání nejlepší cesty ke splnění podmínek. Zadavatel rovněž nechal prostor uchazečům, aby tzv. Sociální koncepty zpracovali v daném rámci podle svých představ. Díky tomu vznikly dokumenty, které bylo možné porovnávat mezi sebou, ale zároveň zbytečně neomezovaly invenci uchazečů. Tato cesta pro zlepšení pracovních podmínek a zavádění sociálních požadavků do výběrových řízení je použitelná rovněž v ČR.

Toskánsko: Nákup tonerů se sníženým dopadem na životní prostředí

Zadavatel

Toskánský kraj, Itálie.

Orgány veřejné správy jsou podle zákona povinny zohlednit při nákupech environmentální kritéria, snižovat spotřebu neobnovitelných přírodních zdrojů a odpadů z výroby. Veřejné orgány jsou povinny zvýšit používání recyklovaných materiálů (s kvótou 30 % recyklovaných materiálů).

Průběh řízení

Toskánský kraj poptával v otevřeném výběrovém řízení tonerové kazety pro vlastní spotřebu i pro další organizace (v rámcové smlouvě) a chtěl zajistit, aby kazety byly udržitelné a měly menší dopad na životní prostředí. Kraj se rozhodl spolupracovat s ARPATem (Regionální agenturou pro ochranu životního prostředí Toskánska) a využil jejich odborných znalostí při přípravě zadávací dokumentace. ARPAT poskytl potřebné poradenství při začlenění environmentálních a sociálních kritérií do technických specifikací a dalších ustanovení v zakázce. Ve výběrovém řízení v hodnotě přibližně 4,1 milionů eur byly posuzovány tři nabídky. Prostředky vynakládané na tonery zůstaly stejné při zachování rozsahu tisku.

Technická specifikace

Zvláštní pozornost byla kladena na chemické složení produktu, ale uchazeči museli plnit celou řadu dalších environmentálních kritérií. Prášek do toneru nesmí obsahovat látky klasifikované jako karcinogenní, mutagenní nebo teratogenní v souladu se specifickou rizikovostí (nařízení ES č. 1907/2006), dále se posuzoval obsah látek v samotných kazetách, způsoby recyklace atd. Jednou z podmínek byla dodávka alespoň 40 % repasovaných kazet z celkového objemu zakázky. Kvalita repasovaných tonerových kazet musela být ekvivalentní k OEM (tzn. originální výrobce zařízení).

Posuzování

Byla posuzována ekonomická výhodnost nabídky (ne jen nákupní cena), s váhami 80 : 20 (náklady : dopad na životní prostředí a technická kvalita).

Kontrola a prokazování

Kontrola se týkala několika oblastí. Specializovaný test pro posouzení životnosti repasovaných tonerů ve srovnání s OEM kazetou měl být proveden na náklady zhotovitele v souladu s mezinárodní normou ISO (ISO/IEC 19752, ISO/IEC 19798 a ISO/IEC 24711).

Další požadavky týkající se obsahu chemických látek v tonerovém prášku a v samotných kazetách mohli uchazeči doložit držením příslušné ekoznačky (Modrý anděl, Nordic Ecolabel nebo ekvivalentní) nebo doložením

technické specifikace a údajů o obsahu jednotlivých složek. Byla posuzována rovněž důvěryhodnost prokázání a způsob plnění dalších požadavků (např. systém recyklace vysloužilých tonerů).

Závěry

Vítězný uchazeč musel nejen splnit kritéria, ke kterým se zavázal, ale také musel po dobu zakázky hledat nové cesty k zefektivnění a snížení dopadů na životní prostředí. Toskánský kraj za výběrové řízení získal ocenění Premio CompraVerde Award 2013. Region byl pochválen za úplnost nabídkového řízení, jakož i přesnost, se kterou jsou environmentální aspekty zahrnuty v zadávací dokumentaci. Ocenění dostaly i požadavky na průběžné snižování environmentálních dopadů během plnění zakázky.

Aplikace v ČR

Výše popsany případ popisuje poptávání zboží, které potřebuje pravděpodobně každá veřejná instituce. Není známo, že by takto komplexně v ČR nějaká instituce nakupovala. Mnoho subjektů poptává a nakupuje repasované tonery, už řadu let nesmí výrobci tiskáren, kopírek či multifunkčních zařízení bránit používání těchto repasovaných výrobků. Zakázku v této podobě je možné provést i v ČR.

Barcelona: Nákup sociálně udržitelného oblečení

Zadavatel

Magistrát města Barcelona, Španělsko.

Město zaměstnává zhruba 700 pracovníků údržby (zahradníci, technické služby), kterým zajišťuje pracovní oblečení. Každoročně vypisuje město výběrové řízení na dodávky zimních a letních oděvů v hodnotě zhruba 150 tisíc eur. V roce 2005 vypsalo zakázku s novými požadavky na plnění sociálních standardů: firmy dodávající oblečení musí splňovat pracovní standardy a zajišťovat práva pracovníků alespoň dle norem Mezinárodní organizace práce (ILO – International Labour Organization, specializovaná organizace OSN usilující o dodržování práv pracovníků a sociální zodpovědnost). Směrnice dodavatele musí zajišťovat základní ochranu životního prostředí i pracovníků.

Průběh řízení

Magistrát vypsání informace o nových požadavcích na dodavatele. Ti se měli ozvat a popsat, jak sami plní tyto obecně nastavené standardy a způsob, jakým jsou schopni je doložit. Zároveň ve spolupráci s Ethical Procurement Network, dalšími samosprávami a experty Magistrát upřesnil podmínky tendru a doporučené způsoby ověření. Podmínky tendru byly nastaveny jak nabídkou potenciálních dodavatelů, tak na základě doporučení expertů a zkušeností z podobných tendrů.

Ozvaly se dvě firmy a nabídky dva způsoby plnění a ověření:

Firma A – Její vnitřní pravidla upravují dodržování kvality, ochranu životního prostředí a prevenci pracovních úrazů. Interní pravidla firmy vychází z normy SA 8000 (mezinárodní standard, který upravuje a monitoruje především pracovní podmínky zaměstnanců), ale firma sama certifikát udělený nemá.

Firma B – Splňuje standardy ILO a v katalánském středisku zaměstnává handicapované.

Technická specifikace

Specifikace byla nastavena podle potřeb magistrátu a podle možností firem, které o tendr projeví zájem.

- dodávky letního a zimního oblečení pro pracovníky údržby a technických služeb
- Uchazeč musí prokázat dostatečnou výrobní kapacitu, aby byl schopen zakázku splnit.
- Uchazeč by měl plnit standardy ILO.

Posuzování

Po splnění kvalitativních požadavků na dostatečnou výrobní kapacitu a garanci minimálních pracovních standardů byla rozhodující cena a možnosti dodávek.

Kontrola a prokazování

Výrobní kapacita

- doklady o množství a druhu produkce firmy

Etické standardy

- nezávislý certifikát (SA 8000 nebo Fair Wear Foundation)
- doklad o etickém auditu od nezávislé certifikační firmy
- interní audit, který dokládá etické fungování firmy a nastavení procesů

Závěry

Zakázku získala firma ověřená nezávislým certifikátorem. Tato firma dodává oblečení např. pro McDonald's (tato firma rovněž požaduje nezávislé ověření plnění etických standardů při výrobě uniforem pracovníků). Magistrát zvažuje pro další výběrová řízení zpřísnění požadavků a jejich doplnění o environmentální kritéria. Zároveň tyto požadavky rozšíří na další zakázky na oblečení – pro úklidové pracovníky, hasiče, či městskou policii.

Aplikace v ČR

V popisovaném případě se jedná o specifickou dodávku pracovního oblečení. Popsaná kritéria lze však uplatnit při nákupu jakéhokoliv oblečení, které je šité jako konfekce (včetně např. společenských oděvů pro hudebníky a reprezentaci, pracovní oděvy lékařů, ve stravovacích zařízeních, pro studenty a žáky praktických oborů, kde škola poskytuje pracovní oděvy, uniformy armády a policie atd.). V případě, že jde o větší zakázky, jsou dodavatelé silně motivováni k tomu, aby minimální sociální požadavky splnili, i když jsou oděvy šity v zahraničí. Jde-li o zakázky malého rozsahu, mohou se o ně snadněji ucházet menší firmy, které výrobu realizují v ČR a neměly by mít problém s dodržováním sociálních standardů při práci. Požadavky je možné také doplnit a rozšířit o kritéria na nepoužívání rizikových látek a postupů při zpracování textilu, materiály (preferenci přírodních, kde je to smysluplné a možné) nebo typ produkce vláken (ekologicky pěstovaná bavlna apod.).

Estonsko: Úsporné počítače pro elektronickou veřejnou správu

Zadavatel

Nákupní agentura RIK (Centre of Registers and Information Systems) spadající pod estonské Ministerstvo spravedlnosti

O elektronickou veřejnou správu a také o nákupy výpočetní techniky se v Estonsku stará agentura RIK (Centre of Registers and Information Systems) spadající pod Ministerstvo spravedlnosti. Tato agentura běžně zahrnuje do výběrových řízení na nákup a správu výpočetní techniky environmentální kritéria. Často také realizují společné nákupy nebo výběrová řízení pro další státní instituce (vysoké školy, další ministerstva apod.). Objem jejich zakázek je tedy značný a je důležitým hráčem na trhu.

Průběh řízení

Samotnému řízení předcházela průzkum trhu a také setkání s potenciálními dodavateli, což mělo upřesnit, jaké požadavky lze na poptávanou techniku klást. Do samotného řízení se přihlásilo pět dodavatelů, kteří bez problémů splnili minimální požadavky a často nabízeli ještě úspornější výrobky.

Technická specifikace

Dodávka nebo pronájem minimálně jednoho tisíce počítačů, stejného počtu monitorů a další techniky v průběhu dvou let – na rámcovou smlouvu. Pronajaté počítače a techniku si dodavatel musí po skončení pronájmu opět převzít.

Kritéria se týkala zejména úspornosti a efektivity. Požadavky byly stanoveny také podle požadavků ekoznaček EnergyStar (certifikační program Evropské Unie a USA označující úspornou kancelářskou techniku) a TCO (ekoznačka pro počítače a monitory, garantuje úspornost, ekologickou výrobu a některé sociální standardy při výrobě). U obou ekoznaček jsou kritéria pro udělení průběžně zpřísnována, proto byly zvoleny požadavky v době tendru aktuální, tedy nejpřísnější.

- počítače musí vyhovět požadavkům certifikátu EnergyStar 5.0
- monitory musí vyhovět požadavkům normy TCO 5.0
- účinnost (příkon/výkon) musí být minimálně 85% bez ohledu na aktuální vytížení
- hladina hluku při 90% zátěži nesmí překročit 33,3 dB
- monitory musí být typu LCD s LED podsvícením
- počítače musí umožnit zvětšení kapacity operační paměti (to umožní jejich delší využívání)

Posuzování

Nejlepší hodnocení získala ekonomicky nejvýhodnější nabídka. Další kritéria byla hodnocena následovně:

- 80 % – cena
- 10 % – spotřeba energie v provozu – nejúspornější modely dostaly nejvíce bodů
- 4 % – za integrovanou čtečku kreditních karet
- 6 % bodů – za další kritéria týkající se pouze monitorů

Kontrola a prokazování

Dodavatelé mohli plnění prokázat držením příslušných ekoznaček nebo jejich ekvivalentů a doložením technické specifikace výrobků.

Závěry

Dodavatelé nemají problém vyhovět environmentálním požadavkům a kritériím vysoké účinnosti výrobků a zároveň nejde o dražší zboží. Naopak, úřady ušetří, protože mají nižší spotřebu energie na provoz a mohou počítače déle používat díky doplňkové operační paměti.

Aplikace v ČR

Za velmi podnětné lze považovat – kromě přísných požadavků na spotřebu energie a obsah toxických látek – dva poznatky. Jednak jde o pronájem techniky, kterou si po skončení životnosti musí poskytovatel zase odebrat (a má tedy možnost počítače znovu využít, repasovat a dále prodat – nevzniká zbytečný odpad prostým vyřazením a vyhozením techniky). Druhým zajímavým bodem je povinné poskytnutí navýšení výpočetní kapacity techniky, což zásadně prodlužuje jejich životnost. Tyto podmínky by bylo velmi vhodné aplikovat i ve výběrových řízeních v České republice. Nabídka techniky s certifikací EnergyStar je u nás dostatečná.

Zadavatel

Město Kodaň, Copenhagen House of Food, Dánsko

Copenhagen House of Food, nezisková nadace založená městem. Má za cíl zlepšovat kvalitu jídla v jídelnách provozovaných městem, řeší také kulturu a environmentální a sociální udržitelnost stravování. Zapojila se již dříve do řady projektů zaměřených na kvalitní a bio stravu v různých podnicích veřejného stravování včetně škol a školek. Nový tendr požaduje dodávky sezónního a 100% bio ovoce a zeleniny pro potřeby 80 velkých vývařoven produkujících dohromady 20 tisíc porcí jídla denně. Ty dodávají jídlo pro nejrůznější ústavy, sanatoria, domovy pro mentálně postižené, domovy důchodců a další. Jejich roční rozpočet se pohybuje kolem 70 tisíc eur.

Průběh řízení

Město ve spolupráci s neziskovou organizací House of Food promítlo do nového tendru na dodávky ovoce a zeleniny do veřejných stravoven řadu nových požadavků zaměřených na kvalitu ovoce a zeleniny. Do tendru se přihlásilo sedm uchazečů, z nichž dva splnili všechna požadovaná kritéria. Kontrakt uzavřelo město na dva roky s tím, že pokud bude vše probíhat dle plánu, může být o další dva roky prodloužen.

Technická specifikace

Jakost

Minimální požadavky na kvalitu dodávek, označení a určení země původu se odvíjely od všeobecných obchodních norem EU pro odvětví ovoce a zeleniny. Tam, kde tyto normy nejsou stanoveny, muselo být dodávané ovoce a zelenina v obchodní jakosti.

Bio původ

Označení a doklady o původu ovoce a zeleniny z ekologického zemědělství musí odpovídat zákonným normám. Pro potraviny z Dánska dánským normám, pro evropské normám EU a pro ostatní normy EU pro biopotraviny z třetích zemí. Tím byla zajištěna srovnatelná kvalita dodávek a přísnost certifikace bez ohledu na zemi původu.

Doprava

Velká pozornost byla věnována také způsobu dopravy a emisím z dopravy. Dodavatel musí závazky provádět vozidly splňujícími přísné emisní normy (povinné pro vjezd do centra města), s nainstalovanými filtry apod. Zároveň dokládá spotřebu paliva u svých vozidel. To vše odráží kodaňskou celoměstskou politiku zaměřenou na snižování emisí.

Rozsah nabídky

Jedním z hodnocených kritérií byla i šíře nabídky, množství variet nabízených od jednoho druhu ovoce nebo zeleniny. V tendru se sešlo sedm uchazečů, kteří dohromady nabídli přes 180 odrůd jablek, často od menších pěstitelů či dodavatelů.

„Co je to sezónní?“

Několik dodavatelů vzneslo dotaz, co si pod tímto termínem mají představit, co odběratel očekává. Bylo to upřesněno jako „ovoce a zelenina přirozeně vypěstované v daném regionu“.

Posuzování

Hodnotící kritéria byla rozdělena do třech okruhů s různou vahou:

- Cena – 40 %
- Kvalita (plnění technických specifikací) – 35 %
- Rozsah nabídky – 25 %

Kontrola a prokazování

Kvalitu nabídek hodnotila odborná komise, a to včetně kontroly vzorků ovoce a zeleniny, které uchazeči museli předložit. Plnění podmínek, ke kterým se dodavatel zavázal, bude sledováno po celou dobu kontraktu. Pokud budou zjištěny nesrovnalosti, jdou náklady na tento monitoring na vrub dodavatele.

Závěry

Ovoce a zelenina v biokvalitě vychází draž než konvenční produkce, a to i při takto rozsáhlém odběru. Město proto upravilo strukturu jídelniček – například snížilo množství spotřebovávaného masa – tak, aby se celkové náklady na nákup surovin nezměnily.

Aplikace v ČR

Město zvolilo velmi progresivní postup s přesně danými kritérii a mělo jasnou vizi: ovoce a zeleninu z ekologického zemědělství a přednostně z místních zdrojů (lokální produkce). Nepřímou podporu zde měli drobní zemědělci, protože jedním z kvalitativních kritérií byla šíře sortimentu (např. odrůd jablek), kterou mají menší producenti zpravidla vyšší než velkopěstitelé zaměřeni na několik málo nejžádanějších odrůd. Aplikace těchto postupů a specifických kritérií by pomohla jistě i českému zemědělství, aniž by byly obcházeny předpisy o volném trhu. Město do požadavků zahrnuje i zdánlivě nesouvisející požadavky: např. nízkoemisní automobily na rozvážku, což souvisí s dalšími strategiemi pro zlepšení stavu životního prostředí (konkrétně zde nízkoemisní zóny ve městech). Bez zajímavosti není ani kontrolní postup: v případě, že budou zjištěny nesrovnalosti mezi smluvními závazky a dodávkami, jdou náklady na monitoring na vrub dodavatele, který podmínky porušil.

Baskicko: Nábytek a bílá technika pro projekty veřejného bydlení

Zadavatel

Visesa, Baskicko, Španělsko

Visesa je orgánem veřejné moci v Baskicku, která je součástí odboru zaměstnanosti a sociální politiky baskické vlády. Hlavním cílem Visesi je poskytnout všem společenským vrstvám možnost kvalitního bydlení. Od svého založení v roce 1990 Visesa dokončila více než 12,5 tisíce bytů.

Průběh řízení

Visesa zahájila otevřené zadávací řízení za účelem zřízení rámcové dohody na poskytování kuchyňského nábytku a bílého zboží pro své sociální bydlení. Celková hodnota rámcové dohody byla odhadována na necelé čtyři miliony eur (bez DPH) s dvouletým plněním a možností prodloužení o rok. Nabídku podalo celkem 7 společností. Všichni zájemci dodrželi ve svých nabídkách povinná kritéria pro bílé zboží a vodovodní kohoutky.

Technická specifikace

Kuchyňský nábytek: Dodavatel byl povinen poskytnout záruku nejméně po dobu 10 let na kuchyňský nábytek. Tato záruka se začala počítat od jeho prvního použití.

Odpad: Koš na kuchyňský odpad měl být instalován venku (s objemem 45 litrů), rozdělen na části pro tříděný a komunální odpad.

Bílá technika: Dodavatel musel poskytnout záruku v délce nejméně pěti let na veškeré instalované bílé zboží. Tato záruka se začala počítat od prvního použití zboží.

- Trouba – v energetické třídě A,
- myčka – dvouteplotní (umožňující připojení teplé i studené vody) a v energetické třídě A++,
- chladnička/mraznička – 185 cm vysoká, minimální energetická třída A ++, s akustickým alarmem, v případě, že jsou dveře delší dobu otevřené,
- baterie a kohoutky – páková keramická nebo nerezová baterie s vysokým otočným kohoutkem a perlátorem.

Posuzování

Kritéria byla nastavena velmi přesně a transparentně s využitím stávajících certifikací, norem a doporučení. Zahrnovala také body za delší záruční lhůtu u nábytku (5 bodů) - maximální počet bodů dostal uchazeč, který nabídl nejdelší záruku vyjádřenou v letech. Všechny ostatní nabídky dostaly body na základě počtu nabízených let v porovnání s nejdelší zárukou. Uchazeči mohli získat body za použití dřeva z trvale udržitelných zdrojů, dřevotřísku s velmi nízkými emisemi formaldehydu, používání recyklovaných materiálů, opakovaně použitelné obaly, snadno demontovatelný a recyklovatelný nábytek. Všichni zájemci byli označeni poměrově ve vztahu k nejlepší nabídce.

Kontrola a prokazování

Všichni zájemci splnili povinná kritéria pro bílou techniku a kohoutky. Kritéria na životní prostředí splnilo šest ze sedmi zájemců. Mezi plněním kritérií týkajících se udržitelnosti výrobků a finančními náklady nebyl nalezen žádný vztah. Společnost, která měla nejhorší hodnocení dopadů na životní prostředí, byla druhá nejdražší. Plnění kritérií dokládali uchazeči příslušnými certifikacemi, energetickými štítky nebo technickou dokumentací.

Závěry

Komplexní zakázka prokázala, že pro dodavatele není problém splnit ani poměrně přísně nastavená kritéria a nejlepší z nabídek dostala v environmentálních kritériích 9,5 bodů z deseti možných. Zároveň se ukázalo, že environmentálně šetrná řešení nemusí být dražší ani v pořizovacích nákladech. V případě úsporných spotřebičů a perlátorů na vodovodních kohoutcích se uspoří i v provozu ve srovnání s méně šetrnými výrobky.

Aplikace v ČR

Výše popsáný případ popisuje poptávání výrobků, které probíhá často i v ČR. Zakázku je možné zadat podobným způsobem. V ČR se běžně vyrábí dřevotříska s nižší emisní třídou formaldehydu, lze koupit certifikované FSC dřevo. Dnes by byly elektrospotřebiče (chladnička, myčka) požadovány v nejvyšší energetické třídě, tedy A+++. Poptávka kovových a plastových částí z recyklovaných surovin by byla v našem prostředí novinkou, ale existují pro ně normy značky Ekologicky šetrný výrobek (v oblasti nábytku). Požadavky veřejné zakázky by se daly rozšířit i na sociální kritéria, např. povinné zaměstnávání části osob se zdravotním nebo jiným handicapem, nebo jinak sociálně ohrožených a vyloučených osob (dlouhodobě nezaměstnaných).

Zadavatel

Město Turku, Finsko.

Město se samo zavázalo snížit emise skleníkových plynů na hlavu o 30 % ve srovnání s rokem 1990, a to do roku 2020. Jedním z klíčových bodů pro splnění tohoto cíle je původ elektrické energie nakupované městem pro provoz kanceláří, pro veřejné osvětlení atd. Proto město vypsalo výběrové řízení na dodávky elektrické energie pouze z obnovitelných zdrojů. Obvyklý energetický mix ve Finsku tvoří ze 20–40 % obnovitelné zdroje, zbytek je ze zdrojů fosilních.

Průběh řízení

Město zvolilo tzv. omezené nabídkové řízení. Nejdříve zveřejnilo své podmínky – tedy předpokládaný objem dodávané energie a požadavek, že musí pocházet výhradně z obnovitelných zdrojů. V první fázi řízení měli zájemci prokázat, že jsou schopni energii v požadovaném rozsahu a kvalitě dodávat. Pouze ty společnosti, které tyto podmínky splnily, obeslalo město vlastním výběrovým řízením.

Technická specifikace

Dodávky elektrické energie z obnovitelných zdrojů – technická definice těchto zdrojů pak odkazuje na Evropskou směrnici 2009/28/EK (Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/28/ES ze dne 23. dubna 2009 o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů), konkrétně článek 15.

Posuzování

Jediným kritériem byla nabídková cena.

Kontrola a prokazování

Firmy musely už v první fázi řízení doložit, že jsou schopné zajistit požadovaný objem energie výhradně z obnovitelných zdrojů. V průběhu vlastních dodávek pak vítězná firma prokazuje původ energie čtvrtletně, případně kdykoliv na vyžádání zadavatele.

Závěry

Zájem projevili čtyři uchazeči, vlastního řízení se účastnil jeden. Navzdory tomu se ukázalo, že energie výhradně z obnovitelných zdrojů není ve srovnání s fosilními zdroji nákladnější. Ve zdrojích dodávané energie převládá energie z vody, ale silné zastoupení má i biomasa a vítr. Díky změně v nákupech elektrické energie město ušetřilo zhruba 2 % svých emisí skleníkových plynů (tj. cca 30 tisíc tun).

Aplikace v ČR

Nabídka energie z obnovitelných zdrojů je omezenější než ve Finsku, ale průběžně se zlepšuje. Minimálně jeden dodavatel na českém trhu nabízí již nyní energii výhradně z obnovitelných zdrojů, další jako součást

portfolia. Prokazování původu energie je komplikované, ale je možné splnit požadavky tak, jak je formulovalo Turku v popisovaném řízení. Cena energie z obnovitelných zdrojů je i na našem trhu často nižší než ze zdrojů konvenčních (od dominantních poskytovatelů). Tento příklad mohou tedy instituce následovat a zásadně snížit svoje emise uhlíku a podpořit rozvoj trhu s obnovitelnými zdroji energie.

Rotterdam: Energeticky úsporný provoz bazénů

Zadavatel

Magistrát města Rotterdam, Nizozemí.

Samospráva se rozhodla zásadně snížit energetickou náročnost provozu a s tím související emise skleníkových plynů. Energetický audit identifikoval devět plaveckých bazénů provozovaných městem jako oblast s velkým potenciálem pro tyto úspory. Město zároveň požadovalo zlepšení komfortu a služeb pro uživatele bazénů.

Průběh řízení

Na začátku řízení nebylo jasné, o kolik je možné snížit energetickou náročnost (resp. množství emisí skleníkových plynů). Z toho důvodu byla zvolena forma soutěžního dialogu. Díky konkurenci uchazečů během tendru vzrostl rozsah prací a příslibených úspor energie, za které vítězný uchazeč ručí. Do řízení se přihlásily tři firmy, ale jedna z nich odstoupila ještě před ukončením řízení.

Technická specifikace

Rekonstrukce a údržba bazénů s garantovanou teplotou, vlhkostí, úrovní chemikálií a pohodlím pro uživatele. Zároveň musí uchazeč garantovat energeticky úsporný provoz. Míra úspor se definovala teprve v průběhu řízení, protože šlo o soutěžní dialog mezi zadavatelem a uchazeči.

Posuzování

Nabídnuté podmínky a cena se zpřesňovaly během řízení. Zakázku vyhrála firma, která nabídla nejlevnější údržbu a další služby a zároveň přislíbila největší energetickou úsporu – ta dosáhla 34 %.

Kontrola a prokazování

Kontrola bude probíhat zejména během dodávek nasmouvaných služeb – zda je vše podle původní domluvy a daří se plnit slíbené úspory energie i standard úklidu. Ve smlouvě s vítězem řízení je ujednání, podle kterého dostane firma finanční bonus v případě, že úspory energií budou ještě větší, než se očekávalo a zaplatí penále v případě, že slibované úspory neuskuteční.

Závěry

Město vysoutěžilo levnější údržbu bazénů a má garantované zásadní snížení spotřeby energie na provoz a vytápění bazénů. Díky příslibenému bonusu za zvýšení úspor nad dohodnuté minimum je správce bazénů motivovaný provoz co nejvíce optimalizovat a úspory zvyšovat. Podle nových podmínek se také snížilo množství používaného chlóru na desinfekci, což je příjemnější pro návštěvníky.

Celé řízení trvalo více než rok, je proto vhodné zakázky tohoto typu vypisovat s dostatečným předstihem, aby bylo dost času na přípravu, debatu a hodnocení nabídek.

Aplikace v ČR

Tento příklad shrnuje dva základní rysy veřejných zakázek, které by bylo vhodné důsledně aplikovat v ČR: vypisování zakázek s dostatečným předstihem (zde více než ročním) a využívání otevřené soutěže mezi uchazeči a vytěžování jejich odbornosti a potenciálu. Všichni uchazeči tak věděli, co nabízí konkurence (např. na rozdíl od obálkové metody) a mohli podle toho uzpůsobit nabídku, přidat další služby jako bonus apod. Město zároveň nepožadovalo nespelnitelné (příliš velké úspory) ani nenastavilo zbytečně málo ambiciózní cíle. Pro hledání dalších úspor (a samozřejmě plnění slíbeného) je firma motivována i při realizaci zakázky: zlepšení provozu jí přinese finanční bonus, v případě neplnění se přistoupí k penalizaci.

Brémy: Nová environmentální a sociální kritéria do všech výběrových řízení

Zadavatel

Město Brémy, Immobilien Bremen, Německo.

V Německu vešel v roce 2009 v platnost zákon, který zavazuje veřejné instituce zohlednit při svých nákupech environmentální kritéria a požadovat po dodavatelích plnění alespoň základních standardů Mezinárodní organizace práce (týkající se bezpečnosti práci, odměn, pracovní doby apod.). Město proto svoje nákupčí vyškolovalo a motivovalo k tomu, aby tyto standardy po dodavatelích vyžadovalo a zároveň jim dovedlo nové požadavky srozumitelně vysvětlit. Nová kritéria a výběrová řízení začalo město aplikovat u zboží, které je viditelné i pro veřejnost: u nového dřevěného nábytku, laserových multifunkčních kopírek a tiskáren apod. Zkušenosti z těchto řízení se pak promítly do dalších tendrů a nová kritéria se dostala do běžné praxe. Níže jsou popsány podrobnosti výběrového řízení na nákup nového dřevěného nábytku.

Průběh řízení

Potenciální dodavatelé byli osloveni a vyzváni k jednání nad novými podmínkami výběrových řízení dlouho před tím, než bylo samotné řízení vypsané. Jednání a nákupy koordinuje veřejnoprávní organizace Immobilien Bremen, která uzavírá s dodavatelem rámcové smlouvy na nejrůznější zboží (kancelářské potřeby, nábytek, pohonné hmoty atd.). Veřejné instituce si pak zboží objednávají prostřednictvím elektronického katalogu, který provozuje Immobilien Bremen. S dodavatelem tedy nejednají jednotlivé instituce, ale pouze tento rámcový dodavatel, což usnadnilo jednání a zvětšilo objem požadovaných dodávek. Tendr probíhal jako otevřené výběrové řízení ve výši zhruba 46 tisíc eur během jednoho roku s možností prodloužit zakázku dvakrát o jeden rok.

Technická specifikace

Rámcová smlouva na stoly a židle (včetně potahů) s dřevěnými prvky pocházejícími ze šetrně obhospodařovaných lesů. Na stoly jsou také kladeny požadavky na kvalitu a ergonomii (příslušné DIN normy). Výroba musí probíhat v co největším souladu se základními konvencemi Mezinárodní organizace práce.

Posuzování

Kvalita a cena.

Kontrola a prokazování

Plnění technických norem prokazovaly firmy příslušnými certifikáty. U environmentálních kritérií bylo možné plnění všech těchto kritérií prokázat držením ekoznačky Modrý anděl (Der Blaue Engel) s výjimkou požadavků na šetrné obhospodařování lesů. To bylo možné prokázat držením ekoznačky FSC nebo PEFC,

případně jiným certifikátem, který garantuje kontrolu celého zpracovatelského řetězce (CoC, Chain of Custody). Poněkud problematické bylo prokazování dodržování standardů Mezinárodní organizace práce, jejich plnění firmy pouze deklarovaly, jelikož neexistuje nezávislá certifikace.

Závěry

Všichni uchazeči byli držitelé ekoznačky Modrý anděl a také certifikátu FSC. Jen několik málo uchazečů splnilo požadavek na deklaraci týkající se dodržování standardů Mezinárodní organizace práce. Tyto standardy dosud jen omezeně kontrolují dřevařské certifikace (FSC, PEFC), na což je město Brémy upozornilo. Město pak základní požadavky na dodržování lidských práv a ochranu životního prostředí včlenilo do všech svých výběrových řízení.

Aplikace v ČR

Sdružení zakázek do jediného „elektronického katalogu“ pod správou jediné veřejnoprávní organizace (nebo např. odboru města) umožňuje často zpřísnit požadavky. Při velkém objemu zakázek jsou totiž dodavatelé více motivováni k požadované změně či plnění přísných standardů. Jednotlivé odbory či městské organizace pak již nemusí řešit kritéria nákupu, protože do „katalogu“ se dostane jen prověřené zboží plnící přísné požadavky. Pro větší města, svazy apod. jde o efektivní řešení za předpokladu, že bude funkční vzájemná komunikace (hlášení potřeb ze strany „spotřebitelů“, tedy městských organizací a odborů a dostatečná nabídka ze strany správce katalogu). Pro instituce, kde je možné a účelné sjednotit nákupy a které mají jednotnou metodiku nebo směrnici pro nákupy (včetně environmentálních a sociálních kritérií), je toto sloučení velmi dobrou cestou. Společné nákupy usnadní také zveřejňování požadavků s velkým předstihem a jednání s potenciálními dodavatelem o tom, jaká kritéria jsou schopni splnit, v jakém časovém horizontu a ceně. To je výhodné zejména v oblastech, kde neexistuje nezávislá certifikace nebo jednotná metodika posuzování plnění (např. sociální kritéria při výrobě, specifické kvalitativní požadavky).

Stuttgart: Elektromobily pro stuttgartskou čistírnu odpadních vod

Zadavatel

Komunální čistírny odpadních vod města Stuttgart, Spolková republika Německo.

Město Stuttgart se zaměřuje na uplatňování environmentálních kritérií ve veřejných zakázkách (Green Public Procurement; GPP). Město Stuttgart má velký závazek ke snižování emisí skleníkových plynů a zachování přírodních zdrojů a rovněž usiluje o vytvoření zdravějšího pracovního prostředí pro zaměstnance. V této zakázce proto vyměnilo stará dieselová vozidla za elektrická.

Průběh řízení

Třiletá smlouva se týkala všech vozidel používaných v čistírně odpadních vod. Bateriová elektrická vozidla jsou určena pro vnitřní použití v hlavní čistírně odpadních vod v městské části Mühlhausen. Požadavky byly formulovány po rozsáhlé analýze trhu.

Technická specifikace

Typ baterie: musí být použita jedna z těchto možných baterií pro elektrická vozidla: Lithium-Ion baterie, olověné akumulátory, anebo VRLA baterie (Valve Regulated Lead Acid; bezúdržbové ventilem řízené olověné akumulátory).

Záruka baterie: 2 roky

Omezení rychlosti: 25 km/h

Brzdy: hydraulické, rekuperace elektřiny při brzdění

Posuzování

Důležitost kvality vozidla byla ve veřejné zakázce nastavena váhou kritérií 60 : 40 (kvalita : cena).

Procentní body za kvalitu zahrnovaly záruku, vzdálenost k nejbližšímu zákaznickému servisu, provozní rozsah autobaterie, jízdní komfort pro zaměstnance a manipulaci při nakládce a vykládce. Dalším kritériem při výběru dodavatele byly i dodací lhůty, protože vozidla byla vyráběna na míru. Výrobci museli poskytnout zkušební vozidla na otestování.

Kontrola a prokazování

Prokazování nebylo pro úspěšné uchazeče problém, doložili plnění technickou specifikací. Plnění požadavků na uživatelskou vstřícnost bylo ověřováno při praktickém zkoušení vozidel, což byla součást výběrového řízení. Ne všichni výrobci byli schopni splnit technické specifikace dané Radou města Stuttgart. Např. zhotovení jednomístné kabiny bylo pro jednoho uchazeče obzvláště problematické ve srovnání s dvoumístnou kabinou.

Závěry

Pro všechny druhy dopravy platí, že těžba surovin, montáž a likvidace vozidel mají zásadní dopady na životní prostředí. Konvenční vozidla bývají spojována s emisemi skleníkových plynů, včetně emisí CO₂, uhlovodíky (HC) a zejména oxidy dusíku z naftových motorů, které přispívají ke změně klimatu a místnímu znečištění ovzduší. Alternativní paliva, jako jsou elektrické nebo vodíkové palivové články mají ve fázi používání mnohem méně negativních vlivů. Je také zabráněno emisím malých prachových částic (např. PM₁₀), které způsobují nebo zhoršují respirační onemocnění. Environmentální přínos je ještě větší v případě, že použitá elektřina pochází z obnovitelných zdrojů. Nicméně je třeba věnovat pozornost správné likvidaci olovinatých akumulátorů, neboť obsahují nebezpečné materiály.

Aplikace v ČR

Výše uvedený případ popisuje nákup specifických vozidel pro specifické použití, které však jezdí i po ČR. Není ale známo, že by podobně ekologicky zaměřená zakázka byla někde v ČR zrealizována. Obce pořizují o něco ekologičtější vozidla např. pro veřejnou dopravu (např. autobusy na zemní plyn), staví se trolejbusové a tramvajové linky na úkor autobusů. Jinou možností je plynová vozidla poháněná plynem z čističky odpadních vod, je-li k dispozici zařízení na jímání a čištění bioplynu.

Použité zdroje

Green Public Procurement: A Collection of Good Practises. European Commission, 2012.

ISBN: 978-92-79-26276-0

Dostupné i online <http://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/GPP_Good_Practices_Brochure.pdf>

Working with the Market to Procure Sustainable Solutions. A Case Study from the Eastern Shires Purchasing Organisation. The SMART SPP Consortium, 2012.

Dostupné i online <http://www.smart-spp.eu/fileadmin/template/projects/smart_spp/files/Case_studies/EN_ESPO_SMARTSPP_Case-Studies.pdf>

Casesamling 1: Grønne indkøb og grønne produkter skaber grøn vækst. Miljøstyrelsen, 2013.

Dostupné i online <<http://mst.dk/virksomhed-myndighed/groen-strategi/groenne-indkoeb/cases/>>

Succes Stories in Socially Responsible Public Procurement. ICLEI – Local Governments for Sustainability, 2014.

Dostupné i online <http://www.landmark-project.eu/fileadmin/files/en/LANDMARK_Success_Stories_2014_-_eng.pdf> (publikace dostupná i v katalánštině, němčině, španělštině a portugalštině)

Contracting work wear under ethical criteria: Barcelona's first steps. Txema Castiella, prezentace pro konferenci EcoProcura 2006, Barcelona.

Dostupné i online <http://www.ecoprocura.eu/uploads/media/B4_Castiella__small.pdf>

GPP in Practice, Issues no. 34; 37; 40; 46; 47; 49; 50; 72. Evropská komise.

Dostupné online <http://ec.europa.eu/environment/gpp/case_group_en.htm>

